

O‘ZBEKISTONNING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISHIDA SOLIQ-BUDJET SIYOSATINING ROLI

Egamov Dilmurod Zaripovich

Navoiy Innovatsiyalar Universiteti Magistri

***Annotatsiya.** Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasida soliq-budjet siyosatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ta’siri ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqot jarayonida soliq tushumlari va davlat budjeti xarajatlarining iqtisodiy o‘shish, aholi farovonligi, bandlik va ijtimoiy sohani rivojlantirishdagi o‘rni ochib berilgan. Shuningdek, soliq-budjet siyosatini takomillashtirish orqali iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash va ijtimoiy tenglikni kuchaytirish masalalari yoritilgan.*

***Kalit so‘zlar:** soliq siyosati, budjet siyosati, davlat budjeti, iqtisodiy o‘shish, ijtimoiy rivojlanish, fiskal siyosat.*

***Аннотация.** В данной статье анализируется роль налогово-бюджетной политики в социально-экономическом развитии Республики Узбекистан. Рассматривается влияние налоговых поступлений и бюджетных расходов на экономический рост, уровень жизни населения и развитие социальной сферы. Также освещаются направления совершенствования налогово-бюджетной политики с целью обеспечения макроэкономической стабильности и социальной справедливости.*

***Ключевые слова:** налоговая политика, бюджетная политика, государственный бюджет, экономический рост, социальное развитие, фискальная политика.*

***Annotation.** This article analyzes the role of tax and budget policy in the socio-economic development of the Republic of Uzbekistan. The study examines the impact of tax revenues and public expenditures on economic growth, social welfare, and employment. In addition, the paper highlights key directions for improving fiscal policy to ensure economic stability and sustainable development.*

***Keywords:** tax policy, budget policy, state budget, economic growth, social development, fiscal policy.*

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida har bir davlatning barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi samarali soliq-budjet siyosatini yuritish bilan chambarchas bog‘liqdir. Soliq-budjet siyosati davlat tomonidan iqtisodiyotga ta’sir ko‘rsatishning eng muhim moliyaviy mexanizmlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, O‘zbekiston Respublikasi

uchun bozor iqtisodiyotiga bosqichma-bosqich o'tish jarayonida ushbu siyosatning ahamiyati yanada ortib bormoqda.

Davlat budjeti orqali jamiyatning ijtimoiy ehtiyojlarini qondirish, infratuzilmani rivojlantirish, kambag'allikni qisqartirish va aholi turmush darajasini oshirish imkoniyati yaratiladi. Shu bois mazkur maqolada soliq-budjet siyosatining O'zbekiston ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishidagi roli ilmiy asosda yoritiladi.

Soliq-budjet siyosati fiskal siyosatning asosiy tarkibiy qismi bo'lib, davlat daromadlari va xarajatlarini shakllantirish hamda taqsimlash jarayonini ifodalaydi. Soliq siyosati orqali davlat iqtisodiy subyektlar faoliyatiga ta'sir ko'rsatadi, budjet siyosati orqali esa iqtisodiy va ijtimoiy sohalarni moliyalashtiradi.

Iqtisodiy nazariyada soliq-budjet siyosati iqtisodiy sikllarni tartibga solish, yalpi talabni boshqarish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash vositasi sifatida qaraladi. Ayniqsa, Keynes nazariyasiga ko'ra, davlat budjeti xarajatlarining oshirilishi iqtisodiy faollikni rag'batlantiradi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda soliq-budjet siyosatini liberallashtirish va soddalashtirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Soliq yukining kamaytirilishi, soliq turlarining optimallashtirilishi va budjet shaffofligining oshirilishi iqtisodiy faollikni kuchaytirdi.

Davlat budjeti xarajatlarining katta qismi ijtimoiy sohalarga, xususan, ta'lim, sog'liqni saqlash va ijtimoiy himoyaga yo'naltirilmoqda. Bu esa aholi farovonligini oshirish va inson kapitalini rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

Soliq-budjet siyosati iqtisodiy o'sishni ta'minlash bilan birga, ijtimoiy tenglikni mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Progressiv soliq tizimi orqali daromadlar qayta taqsimlanadi va kam ta'minlangan qatlamlar qo'llab-quvvatlanadi. Budjet mablag'larining samarali taqsimlanishi infratuzilma rivoji, yangi ish o'rinlari yaratilishi va hududlararo tafovutlarni qisqartirishga xizmat qiladi. Natijada ijtimoiy barqarorlik va iqtisodiy muvozanat ta'minlanadi.

Soliq-budjet siyosatini yanada samarali qilish uchun quyidagi yo'nalishlar muhim hisoblanadi:

- soliq ma'murchiligini raqamlashtirish;
- budjet xarajatlari samaradorligini oshirish;
- hududiy budjetlar mustaqilligini kuchaytirish;
- ijtimoiy yo'naltirilgan fiskal siyosatni rivojlantirish.

Ushbu choralar iqtisodiy o'sishni barqarorlashtirish va aholi turmush darajasini yanada yaxshilashga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, soliq-budjet siyosati O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida muhim strategik vosita hisoblanadi. Davlat tomonidan olib borilayotgan

fiskal islohotlar iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, ijtimoiy adolatni kuchaytirish va uzoq muddatli rivojlanish maqsadlariga erishishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Davlat tomonidan olib borilayotgan fiskal islohotlar soliq tizimi samaradorligini oshirish, budjet siyosatini modernizatsiya qilish va iqtisodiy boshqaruv tizimini takomillashtirish orqali mamlakatning barqaror rivojlanishiga mustahkam asos yaratmoqda. Shu bois, soliq-budjet siyosatini doimiy takomillashtirib borish O'zbekistonning uzoq muddatli taraqqiyot strategiyasining muhim ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "O'zbekiston Respublikasini rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi". – Toshkent, 2017.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi". – Toshkent, 2022.
3. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi. – Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi nashri, amaldagi tahrir.
4. O'zbekiston Respublikasi Budjet kodeksi. – Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi nashri, amaldagi tahrir.
5. Qodirov A., Abdurahmonov S. Davlat moliyasi va soliq siyosati. – Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti, 2020.
6. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – Toshkent: O'zbekiston, 2017.
7. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi rasmiy ma'lumotlari va statistik sharhlari.